

Viešoji konsultacija dėl

2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano projekto

2019 m. Gruodžio 09 d.

„Crowne Plaza“ viešbutis, Čiurlionio g. 84, Vilnius

KONTEKSTAS

2020 metais baigia galioti 2014–2020 metų nacionalinė pažangos programa ir būtina suplanuoti šalies ilgalaikę plėtrą sąlygojančius pokyčius. Siekiama sukurti naujos kartos strateginį dokumentą – 2021–2030 metų Nacionalinį pažangos planą (toliau – NPP), kuris pasitarnautų įgyvendinant strateginio planavimo sistemos pertvarką, planuojant naujojo laikotarpio ES fondų investicijas, vykdant valstybės biudžeto formavimo sistemos pertvarką.

2021–2030 metų NPP siekiama nustatyti pagrindinius ateinančių dešimtmetį valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos ir saugumo srityse. NPP numatyti strateginiai šalies pažangos tikslai ir uždaviniai, kuriantys valstybę, kurioje visiems gyventojams būtų užtikrinta aukšta gyvenimo kokybė, kiekvienam sudarant sąlygas dalyvauti visuomenėje ir kurti gerovę šalyje.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, inicijuodama viešąją konsultaciją su visuomene, siekia informuoti, pavišinti parengtą dokumento projektą, sužinoti visuomenės nuomonę apie jai aktualiausius NPP tikslus ir gauti pasiūlymus dėl plano tikslinimo.

VK TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Viešosios konsultacijos tikslas:

- Pristatyti NPP projektą ir jame planuojamus esminius pokyčius ateinančiam dešimtmečiui.

Uždaviniai:

- Aptarti įžvalgas, pasiūlymus dėl plano objekto, jame formuojamų strateginių tikslų, pažangos uždavinių bei siekiamų kiekybinių rodiklių.
- Gauti pasiūlymų dėl plano tikslinimo. Pateikus reikšmingų, konkrečių pasiūlymų, į juos bus atsižvelgta tikslinant NPP projektą.

PROGRAMA	<p>13.00 – Registracijos pradžia.</p> <p>13.30 – 2021-2030 m. Nacionalinio pažangos plano pristatymas.</p> <p>14.30 – Diskusija.</p> <p>15.00 – Kavos pertraukėlė.</p> <p>15.30 – Diskusijos tęsinys.</p> <p>16.45 – Diskusijos apibendrinimas.</p> <p>17.00 – Atsisveikinimas.</p>
MODERATORIUS	Arnas Mazėtis, žurnalistas, TV laidų vedėjas
DALYVIAI	<p>Renginyje dalyvavo šios tikslinės grupės: asociacijos, nevyriausybines organizacijos, akademinė bendruomenė, savivaldos atstovai. Viso dalyvavo 49 asmenys. Dalyviai atstovavo šias įstaigas: Lietuvos Respublikos Seimą, LR Seimo Švietimo ir mokslo komitetą, LR Vyriausybės kanceliariją, Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, Ekonomikos ir inovacijų ministeriją, Finansų ministeriją, Vidaus reikalų ministeriją, Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją, Nacionalinį skurdo mažinimo organizacijų tinklą, Nacionalinį socialinės integracijos institutą, Nacionalinę nevyriausybinių organizacijų tarybą, Nacionalinę sanatorijų ir reabilitacijos įstaigų asociaciją, Nacionalinę kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociaciją, Kauno miesto savivaldybę, Lietuvos miško ir žemės savininkų asociaciją, Lietuvos pacientų organizacijų atstovų tarybą, Lietuvos profesinių sąjungų konfederaciją, Lietuvos atsakingo verslo asociaciją, Vilniaus universitetą, Pagalbos onkologiniams ligoniams asociaciją, Nacionalinį švietimo nevyriausybinių organizacijų tinklą, Aplinkosaugos koaliciją, Lietuvos verslo konfederaciją, Lietuvos kurortų asociaciją, Lietuvos išplėstinės slaugos praktikos asociaciją, Lietuvos jaunimo organizacijų tarybą, Akcinę bendrovę Lietuvos geležinkeliai, Lietuvos Nacionalinį radiją ir televiziją, Vytauto Didžiojo universitetą, Lietuvos visuomenės sveikatos asociaciją, Lietuvos Mokslo tarybą.</p>
DISKUSIJOS EIGA	<p>Diskusiją sudarė 3 dalys:</p> <p>Nacionalinio pažangos plano pristatymas:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vicekanclerio Deivido Matulionio pranešimas – NPP poreikio, vietos strateginio valdymo sistemoje, turinio pristatymas; – Viceministrų pasisakymai – kaip NPP atspindi jų atstovaujamų ministerijų veiklos srities iššūkius, sudaro prielaidas įgyvendinti pokyčius, sutelkia pastangas spręsti problemas ir pan., kokie esminiai rezultatai suplanuoti, kokiose srityse tikimasi esminio proveržio. <p>Diskusija su dalyviais: dalyviai buvo kviečiami klausiti, diskutuoti, išsakyti savo nuomones, įžvalgas, pasiūlymus.</p> <p>Diskusijos apibendrinimas.</p>
DISKUSIJOS REZULTATAI	<p>Ataskaitoje pateikiami apibendrinti dalyvių klausimai, pastabos, siūlymai ir respondentų atsakymai.</p> <p>1. Prieš dešimtmetį teko dalyvauti panašioje diskusijoje. Joje taip pat buvo kalbama apie horizontaliuosius prioritetus. Tačiau realybė rodo, jog tuomet išsikeltų tikslų pasiekti nepavyko. Kodėl nepavyko? Ar pavyks įgyvendinti šiame NPP išsikeltus horizontaliuosius tikslus? Kaip bus vertinamas ir užtikrinamas jų įgyvendinimas?</p> <p>NPP sėkmė dalinai priklausys nuo politinės valios. Tačiau šiame plane įvardinti pokyčiai – ekonominio produktyvumo didinimas, socialinės atskirties, didėjančio atotrūkio tarp įvairių visuomenės grupių suvaldymas, švietimo sistemos problemų sprendimas, atsakas į pasaulinius klimato kaitos ir kitus iššūkius – yra neišvengiami, todėl juos įgyvendinti turės bet kurios politinės partijos. Bus nustatyta NPP tikslų, uždavinių ir horizontaliųjų principų įgyvendinimo stebėsenos ir vertinimo sistema, kuri padės užtikrinti tinkamą įgyvendinimą ir sėkmių ir pamokų įsivertinimą.</p> <p>2. Kodėl viešose diskusijose darnaus vystymosi tikslus siūloma reitinguoti? Ar kai kurie NPP numatyti tikslai yra svarbesni už kitus?</p>

Visi tikslai, numatyti NPP, yra vienodai reikšmingi, todėl nėra svarbu, kokia eilės tvarka jie išdėstyti. Viešųjų diskusijų tikslas yra ne reitinguoti tikslus ar keisti jų išdėstymo seką NPP, o sužinoti kurie tikslai, visuomenės nuomone, yra aktualiausi.

3. Kaip NPP numatoma užtikrinti darnų vystymąsi?

Darnus vystymasis įtvirtintas kaip horizontalus principas, numatant, kad visų uždavinio įgyvendinimas turi turėti teigiamą poveikį ekonomikos, socialiniam bei aplinkosaugos elementams.

Darnus vystymasis bus įformintas juridškai. Bet kuris teisės aktas bus vertinamas pagal tai, ar jis gerina situaciją darnaus vystymosi prasme.

4. Kaip NPP numato mažinti skurdą ir nelygybę valstybėje? Ekonomikos srityje tikslas yra būti tarp pirmaujančių Europoje, o socialinėje srityje norima pasiekti dabartinį ES vidurkį. Lietuvos mastu tai būtų didžiulis šuolis, tačiau pasiekę dabartinį ES vidurkį po dešimties metų vėl būsime reitingų lentelių apačioje. Norėtūsi NPP matyti ryžtingesnius siekius socialinėje srityje (pavyzdžiui, mažesnį asmenų, gyvenančių skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje skaičių, aukštesnį dirbančių neįgaliųjų procentą ir pan.).

Skurdo ir nelygybės mažinimo rodikliai buvo formuojami atsižvelgiant į realias valstybės galimybes. Ne visose srityse įmanoma prognozuoti ir pasiekti tokį proveržį, kokio norėtūsi. Skurdo ir socialinės atskirties rodikliai Lietuvoje yra gana prasti ir pasiekti ES vidurkį yra pakankamai ambicingas siekis.

Norint turėti socialiai atsakingą valstybę prioritetiniais klausimais tampa atsakingas investavimas ir atsakingas lėšų panaudojimas, kokybiškų darbo vietų kūrimas, dirbančiųjų pajamų didinimas, nedirbančiųjų kiekio mažinimas, mokesčių surinkimo ir valstybės lėšų valdymo efektyvinimas, šešėlio mažinimas, darbo santykių apmokestinimas, mokesčių persikirstymo efektyvinimas.

Regionų politika (7 tikslas) taip pat orientuota į nelygybės ir atskirties mažinimą bei paslaugų ir galimybių (švietimo, sveikatos priežiūros, įsidarbinimo ir t.t.) prieinamumo didinimą. Regionams suteikiama galimybė ne standartizuotai, o originaliai, pagal konkrečius poreikius spręsti problemas (mobilių, elektroninių paslaugų teikimas ir t.t.).

5. Dokumente daug įverčių, susijusių su žmonių su negalia įtrauktimi, bet jie yra socialinės ir švietimo sričių tiksluose. Prieinamumas žmonių su negalia poreikiams turėtų atsispindėti ir regioninės plėtros, infrastruktūros, informacijos sklaidos tiksluose.

Paprašyta siūlymus pateikti raštu.

6. Antrajame tikslu planuojama „didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį“, tačiau rodiklio kaip matuoti įtrauktį ir skatinti asmenų įsitraukimą nėra. Siūlome prie rodiklių įtraukti tokią reikšmę kaip pacientų įsitraukimo laipsnio didinimas nuo silpno (pagal 2014 metų apklausos duomenis – 28 procentai) iki 50 procentų.

Paprašyta siūlymus pateikti raštu.

7. 3.2.4. punkte kalbama apie „negalią ar specialiuosius ugdymosi poreikius (SUP) turinčių mokinių, ugdomų jiems pritaikytose bendros paskirties švietimo įstaigose, dalį“. Neaišku, ką tiksliai skaičiuosime? Negalią ar specialiųjų poreikių turinčių vaikų pasiekimus?

Paprašyta patikslinimą dėl formuluotės ir rodiklių skaičiavimo pateikti raštu.

8. Dėl bausmių skyrimo ir vykdymo rodiklių yra daug klausimų ir neaiškumų (8.1, 8.2 uždaviniai). Kai kurių reikšmių (pvz. „Nelaisvėje laikomų asmenų skaičius“) tikėtini rodikliai nesiekia ES vidurkio. 8.2.2. kalbama apie „Laisvės atėmimo įstaigų kamerų tipo patalpose apgyvendintų asmenų dalį“, kai visa Europa eina link naujo tipo kalėjimų statybos. Panašu, kad mes einame ne ta linkme.

Paprašyta siūlymus pateikti raštu.

9. Kokia vieta NPP numatyta socialiniams ir humanitariniams mokslams?

3.7. uždavinio „plėtoti mokslu grįstas studijas, geriau panaudojant laisvųjų mokslinių tyrimų potencialą, ir prisidėti prie Lietuvai ir pasauliui aktualių iššūkių sprendimo“ rodiklis „Valstybės

biudžeto asignavimų dalies, skirtų vykdyti mokslo ir studijų veiklas, santykius“ turėtų didėti. Šiame punkte atsispindi NPP dėmesys visiems mokslams.

Mokslas matomas kaip pažangos variklis – tiek 1, tiek 3 tikslu.

Reikėtų papildomos diskusijos, kaip būtų galima NPP tiksliau apibrėžti atskirų mokslų vietą ir rolę.

Paprašyta raštu teikti siūlymus, kokio pokyčio tikimasi socialinių ir humanitarinių mokslų srityje.

10. Kaip NPP planuojama stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, telkti diasporą?

- NPP numatyti uždaviniai dėl tautinio ir pilietinio tapatumo ugdymo: istorinio sąmoningumo ir patriotiškumo ugdymas; kritinio mąstymo ir sąmoningumo ugdymas (akcentuojamas tikslu apie nacionalinį saugumą),
- NPP numatyti uždaviniai dėl diasporos telkimo: lietuvių, gyvenančių užsienyje, įtraukimas į Lietuvos politinį ir ekonominį gyvenimą; lietuvių puoselėjimas užsienyje; palankios tautiečių vaikų, grįžtančių į Lietuvą, integracijos sistemos sukūrimas (ypač švietimo srityje).

11. NPP tikslai siejami su re-imigrantais. Migrantams dėmesio neskiriama (išskyrus sienų apsaugą). Kodėl NPP nekalbama apie migrantų integraciją į Lietuvos visuomenę, švietimo sistemą ir darbo rinką?

Tie patys NPP tikslai, kuriuose kalbama apie re-imigrantus, siūlomi taikyti ir imigrantams. Lietuvoje jau yra sėkmingai veikiančios imigrantų integravimo programos, todėl NPP labiau akcentuojama re-imigrantų integracija (šiai problemai pakankamas dėmesys iki šiol nebuvo skiriamas).

12. 4.5.2. skyriuje kalbama apie „Atliktų istorinę atminties kultūrą formuojančių tyrimų rezultatų sklaidos masto augimą“. Kas atliks šiuos tyrimus? Kultūros ministerija (kuri nevykdo tyrimo funkcijų) ar Švietimo ir mokslo ministerija?

Tai kultūros ministerijos teiktas pasiūlymas, su jais ir bus tikslinama.

13. Situacija Lietuvos aplinkosaugoje blogėja. NPP ekonominis augimas yra tikslas Nr. 1, transporto vystymas – tikslas Nr. 5. Jiems yra skiriamas didžiulis dėmesys. Neaišku, kaip šių tikslų įgyvendinimas bus derinamas su Nr. 6 tikslu – „Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui“.

Visi 10 tikslų, nepaisant jų eilės tvarkos, yra lygiareikšmiai.

Darnus vystymasis (t. y., ir aplinkosauga) yra vienas iš horizontalių principų.

NPP šalia ekonomikos, energetikos, žemės ūkio ar transporto vystymo tikslų (1-ojo ir 5-ojo) uždavinių yra numatyti ir bioekonominio ūkininkavimo, žiedinės ekonomikos, darnaus judumo, švarios energetikos uždaviniai klimato kaitos švelninimo (6-jame) tikslu. Bus užtikrintas integralus atskirų tikslų uždavinių įgyvendinimas. Už 1 ir 6 tikslų uždavinius, skirtus ekonomikos vystymui ir žiedinei ekonomikai, bus atsakinga ta pati ministerija – EIMIN. 6.3. uždavinys yra aiškiai suformuluotas – „Pereiti prie žiedinės ekonomikos ir mažinti pramonės sektoriaus poveikį aplinkai“. Tai uždavinys, kuris (kaip ir kiekvienas kitas uždavinys) taps konkrečia programa su priemonėmis tos programos įgyvendinimui. Be to, horizontalaus principo įgyvendinimas (reikalavimas, kad visi uždaviniai turėtų teigiamą poveikį darnaus vystymosi aspektu) užtikrins, kad 1-uoju tikslu bus skatinamos tik tos inovacijos, kurios atsižvelgia į gamtos apsaugą, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą. Tik žalioji verslas pasaulyje yra konkurencingas.

Europos komisija vykdo nuolatinį aplinkos būklės monitoringą, į kurio rezultatus Lietuva privalo atsižvelgti ir vykdyti normatyvinius reikalavimus įvairiose srityse (žemės ūkyje, pramonėje ir t.t.).

Finansų ministerija (kartu su kitomis ministerijomis bei Lietuvos banku) pirmoji Europoje pradėjo tvaryti finansų projektą, kuriuo siekiama pakeisti reguliacinę rinkos elgseną. Tai reiškia, jog investicijos bus vertinamos ne tik pagal atsipirkimo kriterijų, bet ir ar neprieštaruoja tikslams, keliamiems Paryžiaus klimato kaitos konvencijoje.

14. Trečiame tikslu kalbant apie aukštąsias mokyklas pasirinktas QS reitingas. Kodėl būtent šis reitingas?

Paprašyta raštu siūlyti kitus, galimai tikslesnius ir tikslingesnius reitingus bei tyrimus (su pagrindu).

15. Ar buvo atlikti prognostiniai tyrimai? Iš kur paimtos numatomos kilimo reikšmės (nes kai kurie rodikliai, pvz, sportuojančių vaikų, neformaliojo švietimo, yra nekintantys)? Vyresnieji suaugusieji neįtraukti į suaugusiųjų mokymo tikslą, nes pasiekimai vertinami pagal PIAAC tyrimo duomenis (kuriuo vertinami gyventojai iki 64 metų).

Nekintantys rodikliai bus peržiūrėti ir tikslinami.

16. 1.7. uždavinyje „Skatinti verslumą ir įmonių augimą“ įrašytas 1.7.1. Verslumo subindeksas. Neaišku, apie kurį iš dviejų subindeksų čia kalbama. Be to, Lietuvos duomenys paskutinį kartą pateikti tik už 2014 metus. Lietuvos vieta kinta tik pagal tai, kaip keičiasi kitų šalių duomenys.

Tiek šis, tiek kiti statistiniai tyrimai – aktualus klausimas. Ypač didelė jų tęstinumo problema. Bus tariamasi su Statistikos departamentu dėl konkrečių tyrimų tęsimo.

Paprašyta raštu teikti pasiūlymus dėl subindeksų pasirinkimo.

17. Koks yra NPP tvirtinimo grafikas? Kada biudžetas bus formuluojamas pagal NPP principus?

NPP planuojama patvirtinti 2020 metų vasario mėn. Kitų metų biudžetas turėtų būti planuojamas jau pagal NPP.

APIBENDRINIMAS

Svarbiausi diskusijos akcentai buvo darnus vystymasis, netolygumų mažinimas, efektyvumas (ekonomikos, švietimo, socialinėje srityse), mokslas (ypač socialinių ir humanitarinių mokslų srities vieta ir svarba), statistinių rodiklių reikšmės ir patikimumas bei siektinas jų monitoringas.

TOLIMESNI ŽINGSNIAI

Vyriausybė baigia rengti 2021–2030 metų nacionalinį pažangos planą – pagrindinį strateginį dokumentą, kuriame planuojami esminiai pokyčiai, būtini šalies pažangai užtikrinti ateinantį dešimtmetį. Į Plano rengimo procesą aktyviai kviečiama įsitraukti ir visuomenė.

Dėl Plano projekto iki 2020 m. sausio 10 d. vyksta viešoji konsultacija su visuomene elektroninės apklausos būdu. Ją galima rasti ir išsakyti savo nuomonę [čia](#).

Jau kitais metais bus pabaigti 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programoje numatyti darbai, todėl būtina suplanuoti šalies ilgalaikę plėtrą lemiančius pokyčius ir siekiama sukurti naujos kartos Planą, kuris pasitarnautų įgyvendinant strateginio planavimo sistemos pertvarką.

DISKUSIJOS VERTINIMAS

Diskusijoje iškelti klausimai yra aktualūs, kas rodo, kad viešoji konsultacija buvo naudinga. Diskusija vyko sklandžiai, į diskusijas įtraukta daugiau nei 30 suinteresuotų šalių atstovų.

KONTAKTINIS ASMUO

Jurgita Lukaševičienė | LR Vyriausybės kanceliarijos patarėja | 860788561 | jurgita.lukaseviciene@lrv.lt